

## รายงานผลการตรวจสอบที่ 211/2560

สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ อันเกี่ยวเนื่องกับสิทธิและสถานะบุคคล กรณีขอให้มีการตรวจสอบและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนสำหรับบุคคลที่มีภาวะเพศกำกวม

### ประเด็นการร้องเรียน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้รับเรื่องร้องเรียนจากกลุ่มประชาชนขอให้ตรวจสอบกรณีกล่าวอ้างว่า ผู้ร้องเป็นบุคคลที่มีภาวะเพศกำกวม มีความประสงค์ที่จะเข้ารับการตรวจพิสูจน์ว่าผู้ร้องเป็นเพศกำกวมหรือไม่ แต่ปัจจุบันแพทย์ยังไม่สามารถวินิจฉัยเพื่อยืนยันว่ามีภาวะเพศกำกวมหรือไม่ ทำให้ผู้ร้องไม่สามารถยื่นเรื่องเพื่อขอเปลี่ยนคำนำหน้านาม เนื่องจากไม่มีหลักฐานประกอบการพิจารณา

### การดำเนินการ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาแล้วเห็นว่า หน่วยงานภาครัฐได้มีการออกกฎหมาย ระเบียบ และแนวปฏิบัติในการให้สิทธิบุคคลที่มีภาวะเพศกำกวมสามารถเปลี่ยนคำนำหน้านามให้ถูกต้องและสอดคล้องกับเพศสภาพในปัจจุบันของบุคคลดังกล่าวได้ อีกทั้งยังให้สิทธิในการเข้าถึงการรักษาพยาบาลและสิทธิในการเข้าถึงยาประเภทต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการบำบัดรักษาภาวะเพศกำกวมโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย การมีกฎหมาย ระเบียบ และแนวปฏิบัติดังกล่าวเพื่อมาคุ้มครองสิทธิของกลุ่มบุคคลที่มีภาวะเพศกำกวม จะส่งผลให้บุคคลที่มีภาวะเพศกำกวมสามารถอยู่รวมและได้รับการยอมรับจากสังคมรวมถึงสามารถใช้สิทธิต่าง ๆ ได้เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป จึงมีมติให้ยุติเรื่อง แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ร้องยังไม่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นบุคคลที่อยู่ในภาวะเพศกำกวมในอันที่จะได้รับสิทธิในการรับบริการสาธารณสุขและการเปลี่ยนแปลงแก้ไขทะเบียนบุคคล ดังนั้น เพื่อสิทธิประโยชน์ที่ผู้ร้องพึงมีพึงได้และเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของกลุ่มบุคคลที่มีภาวะเพศกำกวมตามคำร้อง และมีมติให้ส่งเรื่องให้โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์และสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 15 (5)

### ข้อเสนอแนะ

(1) ให้โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ซึ่งเป็นโรงพยาบาลที่ผู้ร้องรับการตรวจวินิจฉัยอยู่แล้ว พิจารณาตรวจวินิจฉัยว่าผู้ร้องเป็นบุคคลที่มีภาวะเพศกำกวมหรือไม่ ตามวิธีการทางการแพทย์ตามสภาพความเป็นจริง เพื่อผู้ร้องจะได้รับสิทธิในการเข้ารับบริการสาธารณสุข ซึ่งผู้ร้องได้อนุญาตให้เปิดเผยชื่อและนามสกุลเพื่อให้โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ดำเนินการตรวจวินิจฉัยแล้ว

(2) ให้สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

(2.1) ในกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTI) ที่เข้าข่ายเป็นบุคคลที่มีภาวะเพศกำกวม หรือกลุ่มบุคคลที่มีเพศสรีระมากกว่าหนึ่งเพศ (Intersex) ตามที่แพทย์ได้ให้การรับรองแล้ว สามารถดำเนินการผ่าตัดแปลงเพศของตนตามคำรับรองของแพทย์โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายในการรักษาตามสิทธิหลักประกันสุขภาพที่บุคคลดังกล่าวพึงมีตามกฎหมาย

(2.2) ในระยะยาว เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสิทธิของกลุ่มบุคคลที่ผ่านการผ่าตัดแปลงเพศ หรือคนข้ามเพศ (Transgender) ซึ่งผ่านการตรวจของจิตแพทย์ แพทย์ต่อมไร้ท่อ การประเมินทางสังคม ตามแนวทางของแพทยสภาแล้ว อาจให้ได้รับสิทธิในการผ่าตัดเพื่อปรับเปลี่ยนร่างกายตามความรู้สึกของตนเองตรงตามเพศวิถีและอัตลักษณ์ทางเพศ โดยอาศัยสิทธิตามหลักประกันสุขภาพ

### **ผลสำเร็จ/ความก้าวหน้าในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน**

(1) โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ แจ้งว่า ยินดีตรวจวินิจฉัยให้กับผู้ร้อง

(2) สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ แจ้งว่า กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTI) จัดอยู่ในประเภทและขอบเขตของการบริการสาธารณสุขที่บุคคลมีสิทธิได้รับตามที่คณะกรรมการหลักประกันสุขภาพประกาศกำหนดตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 และกลุ่มบุคคลที่ผ่านการผ่าตัดแปลงเพศ หรือคนข้ามเพศ (Transgender) จะได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลนำเสนอต่อคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติเพื่อพิจารณาประกาศกำหนดให้เป็นประเภทและขอบเขตของบริการสาธารณสุขที่บุคคลจะมีสิทธิได้รับตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 5 วรรคสามแห่งพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545